

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра англійської мови

ФОРМУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА
НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

МАТЕРІАЛИ

V-го науково-методичного семінару

(Київ, 8 грудня 2016 року)

Київ – 2017

УДК 371.3:811.111]

ББК 74; 81.2 Англ.

Рецензент: Завідувач кафедри східних мов і перекладу Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат історичних наук, доцент І. В. Семеніст

Рекомендовано до друку Вченою радою

*Факультету права і міжнародних відносин Київського університету імені
Бориса Грінченка*

(протокол №7 від 18 квітня 2017 року)

Формування середовища навчання англійської мови у вищих навчальних закладах: Матеріали науково-методичного семінару (м. Київ, 8 грудня 2016 року.) / відп. ред. Д. В. Ольшанський. – К.: ФОП Кандиба Т. П., 2017. – 150 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників науково-методичного семінару «Формування середовища навчання англійської мови у вищих навчальних закладах», який відбувся на Факультеті права і міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка 8 грудня 2016 року.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст матеріалів, точність цитувань та наведених фактів.

Ольшанський Д. В.
*кандидат педагогічних
наук, доцент,
Київський університет
імені Бориса Грінченка,
м. Київ*

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ МЕДІА КОМУНІКАЦІЙ

Навчання іноземних мов і, зокрема, формування іншомовної мовленнєвої компетентності студентів з урахуванням фахової специфіки є важливою складовою професійної підготовки фахівців різних напрямів, у тому числі сфери медіа комунікацій. Питання ефективної підготовки журналістів, рекламистів, фахівців із зв'язків з громадськістю визначається низкою різноманітних чинників; водночас цілком очевидно, що чи не в першу чергу воно залежить від якості навчального процесу з іноземних мов, передусім, англійської мови.

Високі професійні вимоги до журналістів та інших фахівців сфери медіа завжди були об'єктивно продиктовані специфікою їхньої діяльності: робота із значними масивами різнопланової інформації, спілкування з великою кількістю людей, а в багатьох випадках – міжнародна та кроскультурна комунікація. У численних сферах людської діяльності, які у 21-му столітті вийшли на глобальний, міжнародний рівень, користування англійською мовою стало необхідним інструментом, без якого повноцінна діяльність не уявляється можливою. Це повною мірою стосується і сфери медіа комунікацій, адже в ній англійська мова беззаперечно домінує як в плані міжнародної комунікації, так і в розрізі інформаційних матеріалів, лексики й термінології тощо.

Проблема підготовки компетентного фахівця-медійника, який би однаково добре розумівся на предметі своєї професії, володів відповідними вміннями і навичками роботи у сфері своєї діяльності та, водночас, був готовий до професійної комунікації іноземною мовою, достатньо ґрунтовно висвітлена у працях таких дослідників, як О. Жирун, А. Калмиков, Л. Нагорнюк, В. Різун, А. Станько, В. Тулупов, І. Чимерис та інші.

Значну увагу з боку науковців надано аналізу сучасних засобів навчання на основі інформаційних технологій, які використовуються у навчальному процесі у ВНЗ, а саме, в дослідженнях В. Бикова, Б. Гершунського, М. Жалдака, Н. Морзе, О. Спіріна, В. Кухаренко та інших.

У той же час, важливо вказати на той факт, що в останні роки змінилися не лише характер роботи фахівця медіа комунікацій, кардинальних змін зазнали також самі ці комунікації. Разом із класичними і традиційними жанрами мас-медіа професіонали мають справу з повітряними інформаційними технологіями, які постійно і швидко розвиваються, і ця тенденція визначає появу нових імперативів в процесі формування іншомовної мовленнєвої компетентності фахівців медіа комунікацій як органічної складової їх професійної підготовки.

За згаданих обставин, очевидним є виникнення об'єктивної необхідності наукового і методичного переосмислення вже існуючих теоретичних положень та методичних напрацювань, які потребують уточнень і доповнень.

Відтак, **метою цієї статті** є проаналізувати різні засоби навчання англійської мови, які є в розпорядженні викладача і визначити, які з них можуть бути ефективно використані для виконання завдань професійної підготовки фахівців сфери медіа комунікацій.

Як відомо, основним засобом у навчанні англійської мови є підручник або навчально-методичний комплекс. При цьому, якщо ми говоримо про НМК, то вочевидь він повинен складатися з низки елементів або посібників – книга для студента, робочий зошит на друкованій основі, аудіо та відео матеріали, тести, книги для читання. Якщо розглядати наш конкретний випадок, тобто навчання англійської мови майбутніх фахівців у сфері медіа комунікацій, то таких готових і універсальних НМК, які б повністю відповідали поставленим вимогам, на поточний момент не існує. Проте існують навчальні посібники, які можуть частково задовольнити потреби навчального процесу у навчальних матеріалах, у тому числі, покриваючи частину тематики навчальних програм дисциплін. Завдяки цим матеріалам викладач отримує доступ до автентичних текстів, завдань, а головне – до аудіо матеріалів, ретельно і кваліфіковано дібраних провідними лінгвістами та укладачами цих навчальних видань. Тематика багатьох з подібних НМК охоплює теми і ситуації, що є прямо пов'язані з роботою журналіста, тобто це проблеми суспільства, які потребують висвітлення, та формування певної громадянської позиції. Це стосується як усних завдань, так і писемних. Так, наприклад, написання статті є типовим завданням, передбаченим Кембриджськими міжнародними іспитами з англійської мови, а відтак, у відповідних виданнях подібні завдання та процедура їх виконання належним чином відображені. На нашу думку, є методичний сенс в тому, щоб розглядати підготовку до написання та сам процес написання статті лише як етапи більш комплексної роботи. Наступним етапом може стати її публікація або в друкованих ЗМІ, але вірогідніше – в електронних джерелах. Іншими словами, студент, який

виконує подібне завдання, повинен спрогнозувати цільову аудиторію, можливість подальшого обговорення, тобто все те, з чим неминуче зіткнеться під час реальної професійної діяльності. При цьому ми розуміємо, що для значної кількості студентів подібна робота, що має ознаки дослідно-проектної, може бути незвичною, а самі вони можуть виявитися морально не готовими до неї. Так, готовність до здійснення публікацій рідною мовою і з психологічної точки зору, і з міркувань володіння мовою і мовленням об'єктивно з'являється раніше. Але якою б мовою не публікуватися, для студентів перший досвід завжди дається непросто, і тому початкова спроба англійської публікації може мати обмежений характер, наприклад, публікація в групах соціальних мереж, блогах. Таким чином, це лише викладач, але й усі інші студенти матимуть змогу прочитати статтю і поділитися враженнями від неї. Проте, у зв'язку з цим виникає низка взаємопов'язаних проблем, яких, на жаль, важко уникнути, а саме, проблема мовної якості публікації та проблема плагіату [1]. Досить часто викладач постає перед вибором, що є краще: чи недосконала в мовному плані продукція, яка ще потребує ретельного відшліфовування, чи бездоганна стаття, написана автентичною мовою (що з першого погляду може визначити будь-який досвідчений викладач). Доводиться констатувати той прикрий факт, що в студентському середовищі існує певна тенденція у напрямку своєрідної залежності від інформаційних матеріалів Інтернету. З одного боку, зручність та доступність будь-яких інформаційних ресурсів, у тому числі, якісних, в цілому є позитивним фактом, який сприяє ефективності самостійної і дослідно-проектної роботи. З іншого боку, певна частина студентів, послуговуючись неосяжними і різноманітними ресурсами Інтернету, знаходять зручні для себе способи як виконати будь-яке завдання за рахунок вдалих компіляцій, та навіть відвертого плагіату. І якщо характер деяких навчальних завдань (наприклад, реферування) допускає компілятивну роботу, то існують також завдання, які передбачають виключно самостійні дії, адже у протилежному випадку їхня доцільність втрачається. Отже, у створенні власних публікацій англійською мовою будь-які компіляції і плагіат неприпустимі в принципі, і ми вже зазначали, що досвідчений викладач може досить легко зробити висновок про несамостійний характер роботи. Але чим більше студенти сформували в себе залежність від інформаційних ресурсів Інтернету, тим більшою мірою вони відчуватимуть невпевненість у своїх самостійних діях. Треба додати, що їхня невпевненість у собі має, як правило, об'єктивний характер, адже їхній мовний рівень і досвід не дозволяє їм досить успішно поратися із завданнями цього рівня складності. Таким чином, ми маємо справу із замкненим колом: студенти вдаються до плагіату, а відтак, не мають

об'єктивних шансів для самовдосконалення. Із зрозумілих причин «сира» і недосконала в мовному і стилістичному плані публікація, у якій налічується велика кількість синтаксичних, морфологічних і лексичних помилок, не може претендувати на розміщення в друкованих чи електронних ЗМІ. Тому, на нашу думку, роль викладача полягає в тому, щоб скоригувати зміст і структуру статті, вказати на граматичні, лексичні та стилістичні помилки з тим, щоб в 2-3 етапи максимально довести статтю до потрібного рівня досконалості. При цьому важливим в методичному плані є не лише результат, але й сам процес його досягнення, під час якого студент робить важливі висновки із свого негативного досвіду, формує потрібні навички та вміння.

Як вже зазначалося, ефективний та ґрунтовний НМК завжди був і залишається основним і пріоритетним засобом навчання як з міркувань зручності у користуванні учасниками навчального процесу в аудиторній та самостійній роботі, так і в плані адекватності підібраних та представлених в ньому матеріалів, їх відповідності навчальній програмі. Втім, система навчальних засобів в умовах сучасного освітнього середовища та середовища спілкування студентів не може обмежуватися лише НМК. Якими б ефективними і комплексними не були сучасні підручники з іноземних мов, необхідно пам'ятати про те, що вони створюються звичайними людьми, які завжди вносять у зміст підручників елемент суб'єктивності. У сучасному ринковому просторі підручники з іноземних мов є об'єктами купівлі-продажу, тому під час їх створення враховуються численні фактори, у тому числі, їх собівартість, окупибельність тощо. У цьому сенсі будь-який підручник не є ідеальним, але завжди існує можливість підібрати НМК відповідно до наявних умов і потреб.

Нами вже вище згадувався Інтернет як середовище інформаційних і навчальних ресурсів, і як об'єктивне явище, яке існує в сучасному суспільстві і є важливим елементом сучасного освітнього простору. Завдяки Інтернету та сучасним електронним пристроям (гаджетам) студенти отримують доступ до майже будь-яких ресурсів, інформаційних та навчальних, а викладач та вища школа у певному сенсі втрачають монополію на знання. Але все ж такі висновки про те, що сучасний студент, маючи доступ до Інтернету, віднині не потребує навчання в аудиторії з викладачем, ми вважаємо передчасними. Ресурси та інструменти Інтернету безумовно можуть і повинні стати ефективними помічниками в навчальному процесі, в той час як викладач повинен не лише крокувати в ногу зі студентами в плані ознайомлення і володіння інформаційними технологіями, але насправді бути на крок або декілька кроків попереду. У Київському університеті імені Бориса Грінченка викладачі постійно підвищують кваліфікацію з інформаційно-

комунікаційних технологій, ознайомлюючись з останніми тенденціями та досягненнями в галузі ІКТ, розв'язують практичні завдання, які націлені на пошук шляхів ефективного застосування мультимедійних засобів, ресурсів та інструментів Інтернет у своїй професійній діяльності. Електронні дошки SMART стали невід'ємною частиною майже кожного аудиторного заняття з іноземної мови; також поширена практика проведення тренінгів з використання SMART технологій у навчальному процесі з різних дисциплін. Викладачі іноземної мови, зокрема англійської, які працюють з майбутніми фахівцями у сфері медіа, можуть по-справжньому оцінити дидактичні можливості SMART технологій в тій ситуації, коли учасники навчального процесу мають потребу скористатися будь-яким авторитетним он-лайн медіа-ресурсом безпосередньо під час аудиторного заняття, проаналізувати останню актуальну інформацію, викладену у вигляді тексту, фото, аудіо та відео. Ознайомлюючись з популярними англійськими інформаційними ресурсами в режимі реального часу, студенти мають змогу вивчити найкращі моделі і зразки зарубіжної журналістики, зокрема, таких інформаційних гігантів, як **BBC** та **CNN**, вивчити стилі роботи авторитетних професіоналів, їх мовну поведінку та манеру під час проведення репортажу, інтерв'ю тощо. Саме в такі моменти на аудиторних заняттях «підключаються» міждисциплінарні зв'язки, коли студенти можуть максимально використати або закріпити вже отримані знання і компетентності з теорії і практики професійної діяльності, послуговуючись іншим кодом спілкування [2].

Говорячи про ресурси Інтернет, які потенційно можуть стати ефективними засобами навчання англійської мови студентів-медійників, можна назвати **YouTube** (середовище для публікації відео файлів з можливістю коментування), **Scribd** (середовище для публікації книг та ілюстрованих брошур), **Powtoon** (сервіс для створення анімованих презентацій), **Prezi** (сервіс для створення нелінійних презентацій), **Google documents** (сервіс, що дозволяє спільне редагування електронних документів), **Blogger** (сервіс для налагодження комунікації та публікування оперативної інформації), **Google+** (популярна соціальна мережа, що дозволяє проводити відео чати і відеоконференції), **Skype** (сервіс відеочатів та відеоконференцій), і т. інш. Важливе місце в арсеналі ресурсів, що є в розпорядженні учасників навчального процесу, посідає розділ порталу **BBC**, а саме **BBC academy**, присвячений основам журналістської професії та розвитку сучасної журналістики [5]. Послуговуючись англійськими матеріалами сайту, студенти можуть сформуванати уявлення про такі важливі навички і вміння, як підготовка і проведення інтерв'ю, редагування, проведення репортажу, використання мультимедійних ресурсів, «цифрова» журналістика, відео і фотозйомка

тощо. Окрім пінних в інформаційному плані статей, на сайті можна знайти відео та аудіо матеріали, які ілюструють різні сторони професії журналіста, розглядаються важливі поняття журналістської етики, незалежної громадянської позиції, відповідальності перед суспільством тощо. Портал *BBC news* пропонує широкий спектр англійських новин за різними рубриками, слугуючи для майбутніх медійників ресурсом зразкових в мовному та професійному плані матеріалів та пропонуючи актуальні теми для обговорення (рубрика *Have your say*).

Аналізуючи численні електронні медіа ресурси, які з успіхом можуть використовуватись у навчальному процесі з англійської мови в контексті професійної підготовки фахівців сфери медіа комунікацій, необхідно підкреслити, що самий лише факт використання широкого спектру ресурсів і засобів не обов'язково гарантує значного прогресу в оволодінні студентами іншомовним професійним мовленням [3, с. 70]. Відповідно до сучасних і науково-обґрунтованих поглядів на навчальний процес, окрім вивчення цитат «як навчати» та «за допомогою чого навчати», необхідно брати до уваги та вивчати приховані процеси мозкової діяльності студентів, які відповідають за успішне оволодіння мовою і мовленням, зокрема, механізми мислення, запам'ятовування, уваги, мотивації до навчання тощо [4]. Саме людський мозок вважається вченими найдосконалішим комп'ютером, якому немає конкурентів серед найсучасніших електронних пристроїв. І ефективність навчання безпосередньо залежить від того, наскільки вмело та майстерно викладач створює умови для продуктивної роботи цього «суперкомп'ютера». Отже, викладач повинен відігравати ключову роль як у грамотному й виваженому підборі, так й ефективному використанні сучасних електронних засобів у навчальному процесі. Перш ніж прийняти рішення про доцільність застосування тих чи інших засобів або ресурсів на практичних заняттях чи рекомендувати їх для самостійної роботи, необхідно чітко уявляти, чому надається перевага саме цим інструментам перед іншими і чи не можна досягти аналогічного результату або навіть кращого, використовуючи альтернативні засоби.

Отже, сумуючи усе сказане вище, визначимо основні напрями та продуктивні ідеї використання сучасних засобів навчання англійської мови у процесі професійної підготовки у сфері медіа комунікацій:

1. Науково-обґрунтований відбір навчально-методичних комплексів відповідно до навчальної програми та наявних умов навчального процесу, їх модифікація та доповнення.
2. Створення сприятливих умов для самостійної роботи студентів з метою уникнення плагіату та максимального виявлення творчості і самостійності.

3. Використання різноманітних сучасних програмних середовищ та інструментів Інтернет в аудиторній та самостійній роботі студентів.

4. Робота з популярними англійськими інформаційними ресурсами з метою формування іншомовної професійної компетентності.

5. Грамотний підбір викладачем сучасних електронних засобів навчання згідно з визначеними критеріями ефективності.

На останок зазначимо, що окреслена у статті проблема не може вичерпуватись лише цими напрямками та ідеями, і вона залишається об'єктом подальшого вивчення і наукових пошуків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Киричок І. В., Павленко Т. Б. Студенческий плагиат: причины и предупреждение. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро. НТБ ДНУЗТ, 1-2 грудня 2016 року.
2. Литвиненко О. В., Лалазарова Л. О. Взаємодія викладачів іноземних мов і спеціальних дисциплін на початковому етапі навчання іноземної мови професійного спрямування. Вестник ХНАДУ. Вип. 65-66. 2014. - С. 9-15.
3. Гродський І. Я. Використання технічних засобів навчання та сучасних інформаційних технологій // Формування середовища навчання англійської мови у вищих навчальних закладах. Матеріали III науково-методичного семінару (Київ, 27 березня, 2015 року). Київ. 2015. С. 68-76.
4. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке. - М. : Просвещение. 1985. – 160 с.
5. BBC Academy. <http://www.bbc.co.uk/academy/journalism>

Громова Н. М.

*кандидат психологічних наук,
Київський університет
імені Бориса Грінченка,
м. Київ.*

РОЗУМІННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕКСТУ

Навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах відбувається в умовах максимального наближення до іншомовної культури, як у сфері професійної підготовки, так і соціокультурного життя. На заняттях викладачі все більше застосовують статті з сучасних іншомовних видань,